

קונטרס

עוטף מורדכי

**הלכות ימים נוראים
הלכות ר"ה שחל בשבת**

עם פסקי גדולי הוראה שליט"א
בפרט מאת מרן הגרמ"ש קליין שליט"א

אשר חנני השי"ת
מרדכי יעקב בלאאמון"ר
הגאון רבי שמואל שליט"א
מאיר

ערב ראש השנה תשפ"א

בני ברק

©
כל הזכויות שמורות

כתובת המחבר:

**מרדכי יעקב
מאיר**

חפץ חיים 9
בני ברק

03-5783916

054-8417172

8417172@GMAIL.COM

שלום

עיצוב ועימוד:

יהודה הפקות

03-6187365

הסכמת

**מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א
ומרן ראש הישיבה זצ"ל
על ספר עיטורי מרדכי הלכות פורים**

בס"ד, אדר שמיטה תשע"ה

הרה"ג ר' **מרדכי יעקב מאיר** שליט"א חבר ספר עיטורי **מרדכי** על הלכות מגילה ובתוכו גם תשובות שהשבתי לו מקופיא בלי עיון, ואף שאין לסמוך למעשה על מה שהשבתי, אבל המחבר הוא ת"ח ועמל בתורה ומברר היטב כל דבר, יהי רצון שיזכה לחבר הרבה חבורים.

חיים קנייבסקי

ג.א. מצטרף

א.ל. שטיינמן

הסכמת רבינו הגרמ"ש קליין שליט"א על ספר עיטורי מרדכי הלכות פורים

RABBI MOSHE SHOUL KLEIN
Dayan in Beth Din of Hagaon Harav Wozner Zatzal
and Rabbi of "Or Hachayim" area Bnei Brak

משה שאול קליין
דומ"ץ כביד"צ דמ"ר הגר"ש ואזנר זצלה"ה
ורב שכונת "אור החיים" בני ברק

ב"ה, יום י"ט בשבט תשע"ז לפ"ק

באתי בשורות אלו לחזק ולעודד את ידי האברך החשוב והמופלג הרה"ג מוה"ר מרדכי יעקב מאיר שליט"א, מפעיה"ק בני ברק ת"ו, אשר הביא לפני חיבור חשוב על הלכות מגילה, אשר בשם עיטורי מרדכי יקרא, בו נתבארו הדינים השונים הנוגעים למצות מגילה, בסברות ישרות ובמו"מ של הלכה ומקורות הדברים באופן נאה, וממו"מ שהיה לי עמו בספרא הדין, ראיתי שמשלב בו הן ידיעת ההלכה, והן בהבנה בסברא ישרה, וכבר איתמחי גברא להוציא כמה חיבורים חשובים. וגם עבר על ספר זה אחד מחשובי המורים שליט"א בבית הוראה שלנו וקילסו מאוד, על כן מצטרפנא לברכה מרובה לכבוד הרה"ג המחבר שליט"א שיזכה להפיץ מעיינותיו חוצה ויתבדרון שמעתתא בבי מדרשא, ויזכה עוד ימים רבים לישוב על התורה ועל העבודה, וחפץ ה' בידו יצלח.

וע"ז באעה"ח

סה

מרדכי

שופר בקורונה

עיטורי

פרק ז שופר בקורונה

א. התוקע בשופר בתוך בית הכנסת שבנוי מתחת לאדמה, השומעים שנמצאים בתוך בית הכנסת, יוצאים ידי חובה, אבל העומדים ברחוב ושומעים את התקיעות, תלוי, אם שמעו קול שופר, יצאו ידי חובה, ואם שמעו קול הברה, לא יצאו ידי חובה (שיטת הרמב"ם ושו"ע סימן תקפז, א), ויש אומרים שהעומדים ברחוב, בכל אופן לא יוצאים ידי חובה, כיון שתמיד שומעים קול הברה (שיטת הרא"ש), ולכתחילה ראוי להחמיר לחזור ולשמוע בלי ברכה^א.

ב. מצוי בעיר בני ברק כמה בתי כנסיות שבנויים מתחת לאדמה, ויש להם חלונות קטנים סמוך לתקרת בית הכנסת שפונים לרחוב, מי שעומד בתוך בית הכנסת יוצא ידי חובה, אבל מי שעומד ברחוב ושומע את התקיעות שתוקעים בתוך בית הכנסת, יש צד לומר דנחשב שומע קול הברה ולא יצא ידי חובה, ולכן במקומות אלו נשים לא יעמדו ברחוב סמוך לבית הכנסת לשמוע את התקיעות מבית הכנסת, ובשעת הדחק אם עמדו ברחוב ושמעו קול שופר ברור, יצאו ידי חובה^ב.

ג. יש ג' דרכים מה הפירוש שומע קול הברה. א. יש מבארים ששומע קול מעורבב ומבולבל, ונשמע שמצורף עוד קול נוסף (רבינו מנוח; ביאור הלכה). ב. קול עם הד. ג.

נשים אינם יכולות לעמוד ברחוב ולשמוע תקיעת שופר מבית הכנסת, משום דיש צד דנחשב שומע קול הברה, ואפילו אם ישמעו קול ברור וחזק, לפי הרא"ש לא מועיל, משום שלפי הרא"ש העומד מחוץ לבור ודאי שמע קול הברה.

ונראה שבשעת הדחק אם שמעו תקיעות מחוץ לבית הכנסת ושמעו קול ברור יצאו ידי חובה, משום שמבואר במשנ"ב סק"ז שבשעת הדחק סומכים על שיטת הרמב"ם ושו"ע שגם מי שעומד מחוץ לבור, אם שמע קול שופר יצא ידי חובה, ויש לצרף עוד שיש צד לביאור הלכה שאם יש חלונות מעל הקרקע, לא נחשב תוקע בתוך הבור.

א. משנ"ב סימן תקפ"ז סק"ז.

ב. כתב ביאור הלכה (סימן תקפז, א) ז"ל, "ודע עוד דיש להסתפק במה שנהוג בבניי חומה לעשות קומה תחתונה והוא דירה גמורה מתחת לקרקע והחלונות הם למעלה מן הקרקע סמוך לארץ, התוקע שם מה דינו להעומדים בחוץ, אולי אין הקול מתגלגל שם ומתערב עם קול הברה כמו בבור ובדוד וצ"ע" עכ"ל, והנה מצוי בבני ברק כמה בתי כנסיות שנמצאים מתחת לבנינים פרטיים, כגון בית הכנסת כתב סופר ברחוב סוקלוב, בית הכנסת סקוירא ברחוב אור החיים, שנמצאים מתחת לאדמה ויש להם חלונות קטנים מעל האדמה סמוך לתקרה, בבתי כנסיות אלו

שומע קול חלש, לפי המהלך השלישי, השומע תקיעת שופר מרחוק, אם שומע קול חלש, לא יצא ידי חובה, דנחשב קול הברה (ביאור הלכה בשיטת הט"ז)¹.

ד. התוקע בשופר בתוך בית הכנסת, אפילו אם החדר של בית הכנסת גדול, כל המתפללים שנמצאים בתוך כותלי בית הכנסת, יוצאים ידי חובה, דכיון שנמצאים באותו חדר, שומעים קול שופר, ולא שומעים קול הברה, אבל אם עושים מנין בשטח פתוח בגינה, ראוי להקפיד שהשומעים לא יעמדו מאוד רחוק מהתוקע, שלא יהיה חשש של שומע קול הברה לפי הט"ז².

ה. בית הכנסת שבנוי בגובה ריצפת הרחוב, או אפילו קצת נמוך יותר, כל מי שעומד ברחוב מחוץ לכותלי בית הכנסת ושומע את התקיעות, אם עומד קרוב לבית הכנסת, יוצא ידי חובה, כיון ששומע קול שופר ולא שומע קול הברה, אבל מי שעומד ברחוב רחוק מבית הכנסת, תלוי לפי הבחנתו, אם שמע קול חזק, יצא ידי חובה, אבל אם שמע קול חלש, יש אומרים שלא יצא ידי חובה, דשמע קול הברה³.

ה. שיטת הט"ז (סימן תקפז א) שאם עומד מחוץ לבית הכנסת במקום רחוק נחשב שומע קול הברה, ועיין ביאור הלכה שכתב שלמעשה אין לזוז מדברי הט"ז שכל האחרונים העתיקו דבריו להלכה.

כתב פמ"ג (סימן תקפז משב"ז סק"א ז"ל, "ומשמע בית הכנסת לא שייך ביה קול הברה, מאחר שכולו על הארץ, וכמו שכתב המ"א ז"ל אות א' בדות, והיינו דבור בקרקע, התוקע, והכניס שופר לבור והוא סמוך לו אפילו הכי יצויר עירוב לפי עומק הבור, אבל וודאי בבית הכנסת לא שייך זה. הא ריחוק וקירוב, זה שייך גם בבית הכנסת" עכ"ל.

מבואר מדברי פמ"ג שהשומע תקיעת שופר ועומד ברחוב בחוץ סמוך לבית הכנסת, אם בית הכנסת בנוי מתחת לאדמה, אפילו מי שעומד במקום קרוב חוששים ששמע קול הברה, אבל אם בית הכנסת בנוי מעל האדמה, מי שעומד בחוץ קרוב לבית

ג. כתב רבנו מנחם (פ"א משופר ה"ח ז"ל, "ודרך אלה המקומות כשאדם צועק ומדבר או תוקע, שמתבלבל הקול ונראה כאילו אחר מדבר נגדו" עכ"ל, מבואר מדברי רבנו מנחם שקול הברה הוא קול מבולבל, ועיין בביאור הלכה (סימן תקפז, א) שהביא את רבנו מנחם וכתב שלפי הט"ז קול הברה הפשט קול חלש, ועיין בביאור הלכה בסוף הדיבור שכתב שתוקע בהרים או ביער שומע קול החוזר, וכתב שהקול נכפל אחר שנגמר הקול הראשון ולא נחשב קול הברה.

ד. עיין ביאור הלכה (סימן תקפז, א) שכתב שהאחרונים העתיקו את דברי הט"ז דשומע קול שופר מאחורי בית הכנסת ברחוק מקום תלוי לפי הבחנתו עכ"ד, משמע שמי שנמצא בתוך כותלי בית הכנסת גדול ועומד רחוק מבעל התוקע, לא חוששים ששמע קול הברה, אלא רק במי שעומד מחוץ לכותלי בית הכנסת.

סז

מרדכי

שופר בקורונה

עיטורי

ו. חולה קרונה מאומת שלא יכול לצאת מביתו, אם גר קרוב מאוד לבית הכנסת ושומע מביתו את התקיעות שתוקעים בבית הכנסת, יצא ידי חובה, אבל אם גר רחוק ושומע מביתו את התקיעות, אם שומע קול חזק יצא ידי חובה, ואם שומע קול חלש, יש צד לומר שלא יצא ידי חובה.¹

ז. חולה קרונה מאומת שלא יכול לצאת מביתו, יש ב' אפשרויות איך ישמע תקיעת שופר. א. בעל תוקע יעמוד מחוץ לדלת ביתו של החולה ויתקע, החולה ישמע את התקיעות מעבר לדלת הבית, ולא נחשב ששומע קול הברה. ב. החולה יעמוד במרפסת בסלון ביתו או בחלון, והתוקע יעמוד למטה ברחוב ויתקע בשופר, ונראה שאם החולה גר בקומה ראשונה או שניה, התוקע יכול לעמוד למטה ברחוב ולתקוע והחולה ישמע מהחלון, אבל אם החולה גר בקומות גבוהות, התוקע לא יעמוד למטה ברחוב ויתקע, כיון שאם החולה ישמע קול חלש, יש צד שלא יצא ידי חובה לפי הט"ז, דנחשב שומע קול הברה.²

ח. אין לתקוע ביחידות בג' שעות ראשונות, משום שאז מיפקד דינא"ל, חולה שלא יכול לבא לשמוע תקיעות בבית הכנסת ושומע תקיעות בביתו, ראוי לתקוע עבור החולה לפני שמתפלל מוסף, כדי לערבב את השטן שלא יקטרג עליו בשעת תפילת מוסף, ואם אין לחולה מי שיתקע עבורו לפני מוסף, יתפלל מוסף וישמע תקיעות אחרי התפילה, ואם הבעל תוקע יבא מאוחר לתקוע עבור החולה, מותר לחולה לאכול וימנה שומר שיזכיר לו לקיים מצות שופר.³

ציצין ופרחים

יצא ידי חובה לפי הט"ז, ונראה שהתוקע אינו צריך לעלות ארבע קומה, אלא יכול לעלות שתי קומות בחדר מדריגות והחולה יפתח את דלת ביתו וישמע את התקיעות במרחק שתי קומות.

ח. משנה ברורה סימן תקפ"ט סקי"א.

ט. עיין משנה ברורה סימן תקצ"ב סק"ז שלכתחילה ראוי לשמוע תקיעות לפני מוסף. ויש לדון בחולה שסיכם עם בעל תוקע שיבוא באמצע היום לתקוע עבורו, האם אסור לחולה לאכול סעודת יו"ט עד

הכנסת, ודאי יצא ידי חובה משום ששמע קול שופר לא שמע קול הברה, אבל אם עומד רחוק מבית הכנסת, יש אופנים שלא יצא ידי חובה, דהיינו אם שמע קול חלש.

ו. לפי שיטת הט"ז יש חשש שלא יצא ידי חובה אם ישמע קול חלש.

ז. אם התוקע עומד מאחורי דלת הבית של החולה, פשוט שיצא ידי חובה, דהוי כמו שומע קול שופר מאחורי בית הכנסת, אבל אם התוקע עומד למטה, אם החולה גר בקומה רביעית, יש צד לומר שלא

מרדכי

פרק ז

עיטורי

סה

ט. בית הכנסת שיש מחיצות מנילון, ובעל התוקע עומד באמצע בית הכנסת, כל הציבור שנמצאים בבית הכנסת יוצאים ידי חובה בתקיעות, משום ששומעים קול שופר, ולא נחשב שומע קול הברה, כיון שהמחיצות לא מגיעות לתקרה, וקול השופר מתפשט דרך התקרה בכל חלל חדר בית הכנסת.⁷

כיסוי השופר בבד

י. בשעת התקיעות בעל התוקע מכניס רוק בתוך השופר, ויש שחששו שרסיסי הרוק יכולים להתפזר, והציעו לכסות את פה השופר בבד, ונראה שאין לכסות את פה השופר בבד, כיון שיכול לגרום שינוי בקול השופר.⁸

יא. יש שחששו שאם יתברר שבעל התוקע חולה, יכול להדביק את המתפללים, ולכן הציעו שהתוקע יעמוד סמוך לחלון ויתקע בחלון של בית הכנסת, ונראה שאם אין לתוקע שום תסמינים אין צריך לחשוש שבעל התוקע חולה, וראוי שהתוקע יעמוד ליד הבימה כמו בכל שנה⁹, ואם הציבור חוששים שמא הבעל תוקע חולה, יעמדו רחוק מהבימה, או שיעמידו מחיצות ניילון ליד הבימה, והשומעים יוצאים ידי חובה, כיון שהמחיצות לא מגיעות לתקרה ונחשב שכל הציבור נמצאים באותו חדר ביחד עם התוקע, ושומעים את קול השופר ולא נחשב שומע קול הברה.¹⁰

אלו שמציירין צורות לנאותו לא יפה הם עושין שמא נשתנה קולו מחמת הציורין אף על פי שאין כולו מצופה במיני הציורין לפעמים הקול משתנה בהן" עכ"ל, מבואר מדברי הרמב"ן דלא ראוי לצייר על השופר שמא ישתנה קולו מחמת הציור, וכן פסק משנ"ב (סימן תקפו, עב), ולפי"ז ראוי לא לכסות את הפתח הרחב של השופר בבד, שמא ישתנה קול השופר, שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א.

יב. וכן שמעתי מהגרמ"ש קליין שליט"א שאם התוקע בריא ואין לו תסמינים, אין צריך לחשוש, ויעמוד ליד הבימה ויתקע כמו בכל שנה.

יג. באופן שבעל התוקע עומד בתוך מחיצות ניילון

שישמע תקיעת שופר, ועיין משנ"ב (סימן תרנב סק"ז) שאדם שמצפה שיביאו לו לולב, אינו צריך להמתין מלאכול אלא יכול לסמוך על שומר, ומי שחלש ליבו יכול לסמוך על זה, וכן פסק לגבי מגילה (סימן תרצב סקט"ז) שחולה יכול לאכול לפני מגילה וימנה שומר, ולפי"ז ה"ה חולה שנמצא בבידוד וממתין שיבואו לתקוע עבורו, יכול לאכול ויסמוך על שומר, וכן שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א שחולה יסמוך על היתר שומר ואכל לפני ששומע תקיעות.

י. פשוט דנחשב שנמצאים באותו חדר, וכן שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א.

יא. כתב הטור סימן תקפו ז"ל, "וכתב הרמב"ן לפיכך

סט

מרדכי

שופר בקורונה

עיטורי

מקומות ישיבה בעזרת נשים

יב. בתקופת מגיפה צריך לסדר מקומות ישיבה עם ריווח גדול בין המתפללים, מצוי בהרבה בתי כנסיות שיש מחסור במקומות, בפרט בעזרת נשים יש מחסור במקומות ישיבה, ראוי שהגבאים יחלקו את המקומות בעזרת נשים, לשלושה ימים, ב' ימי ר"ה ויום כיפור, וכל משפחה תקבל זכות מקומות ישיבה לאחד משלושת הימים הנוראים, לפי תורנות, אבל אשת רב בית הכנסת, וכן אם יש נשים שאחראיות לדאוג כל השנה לצרכי בית הכנסת, זכאיות לקבל מקום ישיבה בכל התפילות יז.

יג. ראוי לעשות תקיעת שופר נוספת לפני מנחה עבור נשים, נשים שנקבע להם זכות לבא לבית הכנסת ביום א של ר"ה ולא ביום ב', יבואו לשמוע תקיעת שופר לפני מנחה ביום ב, ויש עוד אפשרות שנשים יעמדו ברחוב סמוך לבית הכנסת ויכולות לשמוע את התקיעות ברחוב ולצאת ידי חובה בתקיעות.

אות כ) שנדפס תקנות בי"ד של העיר בזמן מגפת כולירע, ורעק"א חתם על התקנות, וכתבו שיתפללו רק בחצי מהמקומות ישיבה שיש בבית הכנסת, וחצי מהציבור יתפללו בב' ימי ר"ה והחצי השני יתפללו ביום כיפור לילה ויום, וכתבו שרב בית הכנסת, הדיינים, החזנים, בעל התוקע, אשת רב בית הכנסת, ונשים גבאיות זכאיות לקבל מקום ישיבה כל התפילות עכ"ד.

והנה יש שטענו שלא הוגן לחלק את המקומות שחצי מהנשים יבואו ביום א וחצי יבואו ביום ב, כיון שביום ב תוקעים בשופר ואילו ביום א לא תוקעים בשופר, ונראה דכיון שיום ב הוא ר"ה מדרבנן ויום א הוא ר"ה מדאורייתא, לכן יש צד מעלה לקבל זכות מקום ביום א ונחשב חלוקה צודקת, ואלו שבאות ביום א, ישמעו תקיעות במנחה.

ותוקע, נראה שכל המתפללים שנמצאים בתוך בית הכנסת יוצאים ידי חובה, משום שאפילו אם נתייחס למחיצות כאילו שהתוקע נמצא בחדר נפרד, מ"מ כיון שלא נמצא בחדר מתחת לאדמה, לכן השומעים יוצאים ידי חובה, אלא שיש לדון רק לפי שיטת הט"ז שהעומד רחוק מהתוקע ושומע את קול השופר מרחוק נחשב שומע קול הברה, ואם נאמר שע"י המחיצות נחשב שהתוקע עומד בחדר סגור, א"כ המתפללים שעומדים רחוק לא ישמעו, אכן נראה דכיון שהמחיצות לא מגיעות לתקרה נחשב שנמצאים באותו חדר, וכן שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א שאם הבעל תוקע עומד בין מחיצות ניילון ליד הבימה, נחשב שהשומעים נמצאים באותו חדר ביחד עם התוקע ושומעים קול שופר.

יד. עיין שו"ת רעק"א (מכון המאור ח"ה; פסקים ותקנות